

משנת התלמוד הקצר / מסכת מגילה - 43ק-00הקצר אב תשס"ו

בהכנת חיבור "משנת התלמוד השלם והקצר" הושקעו עבודה רבה ולכן כל הזכויות שמורות ומשוררות למחבר, הן על פי דין תורה והן על פי חוק הבינלאומי ואסור בכל תוקף כל הדפסה, צילום, העתקה, שיכפול, הקלטה, תרגום, אחסון במאגר מידע, מולטימדיה ו/או כל מאגר אחר, או כל אמצעי אלקטרוני אופטי, מכני או אחר, של כל חלק שהוא מהחומר ללא אישור בכתב.

בחיבורי "משנת זכויות היוצר" מהדורה תשס"ב פרק ה' הערה 1, הבאנו שלפי הרבה פוסקים איסור העתקה כרוך באיסור גזל מהתורה, ולכן אסור להעתיק אפי' למטרה עצמית גם אם בלא העתקה לא היה קונה את היצירה, ושכן פוסק מרן הגרי"ש אלישיב מובא בחיבורי שם פרק יח, וכן דעת הגר"ש הלוי ואזנר

פרק ראשון

מגילה נקראת

- א. תקנת קריאת המגילה בי"ד בט"ו וביום הכניסה** [דף ב. ב.]
1. אנשי כנה"ג תיקנו שהפרזים יקראו בי"ד, והמוקפין בט"ו.
  2. חכמים באו אח"כ ותיקנו שבני הכפרים יכולים להקדים לקרוא ביום הכניסה.
- ב. "יום הכניסה"** [דף ב. ב.]
1. "יום הכניסה" הוא יום שני או חמישי, שבני הכפרים מתכנסים לעיירות.
  2. לפי רש"י⁽¹⁾ – אחד מבני העיר קורא עבורם בעיר.
- ג. י"ג זמן קהילה לכל היא** [דף ב. ב.]
- לרש"י⁽²⁾ – הוא יום שהכל נקהלו בו להנכם מאוייביהם, ועיקר הנס נעשה ביום זה.⁽³⁾
- ד. זמן קריאת בני הכפרים בזמן הזה** [דף ב. ב.]
- לר"ע – הקדמת הקריאה לבני הכפרים היא גם בזמן הזה, לרבי יהודה – במקום שאין מתכנסים בשני וחמישי לא תיקנו, לרבי יוסי בר יהודה וללשון ב' בגמ' אליבא דחכמים – בזמן הזה לא מקדימים, ולפי לשון א' בגמ' אליבא דחכמים – תמיד קוראים רק בזמנה.
- ה. ביאור הגמ' "בזמן הזה הואיל ומסתכלין בה"** [דף ב. ב.]
1. ביאור "עשיה" ו"זכירה" [דף ב. ב.]
- עשיה – היינו משתה ויו"ט, זכירה – היינו קריאת המגילה.
2. קריאת המוקפין ביום ט"ו [דף ב. ב.]
- לרבי יהושע בן קרחה – דוקא המוקפין חומה מימות אחשורוש קורין בט"ו, לתנא דמשנתינו – דוקא המוקפין מימות יהושע בן נון, וכן בשושן הואיל ובה נעשה הנס.
- ח. כל הסמוך לכרך וכל הנראה עמו נידון ככרך** [דף ב. ב.]
- ט. משפחות כהונה ולויה מבטלין עבודתן כדי לשמוע קריאת המגילה** [דף ג. ג.]

מקורות והערות

(1) ד"ה אלא. (2) ד"ה זמן קהילה. (3) הר"ן הרא"ש והמאירי, מפרשים: שהיו מתענים ביום מלחמה, ומכאן סמך לתענית אסתר.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ג

י. סדר קדימה במצוות

[דף ג. ג.]:

1. מקרא מגילה עדיף מעבודה, וכן מת"ת של יחיד ק"ו מעבודה.
2. מת מצוה עדיף מקריאת המגילה, דכבוד הבריות דוחה לא תעשה.
3. הכנסת כלה או מת מצוה עדיפים מתלמוד תורה.
- לתוס': לאו דוקא מת מצוה אלא ה"ה לקבורת כל מתים שבעולם.
4. ההולך למול את בנו ולשחוט את פסחו – יכול ליטמא רק למת מצוה.

[דף ב. ג.]:

יא. מקום הסמוך לכרך ואינו נראה ולהיפך

1. מקום הסמוך לכרך ואינו נראה – כל שהוא בתוך מיל נידון ככרך.
2. מקום הנראה ואינו סמוך – נידון ככרך.
- לפי רש"י⁽⁴⁾ – זהו אף אם יש ביניהם מרחק יותר ממיל⁽⁵⁾.

[דף ג. ג.]:

יב. כרך שישב ולבסוף הוקף לבתי ערי חומה ולמגילה

1. לענין בתי ערי חומה – נידון ככפר שמקדימים ליום הכניסה.
2. לענין מגילה, לרש"י⁽⁶⁾ – נידון ככרך, ולתוס'⁽⁷⁾ – אם אין בו י' בטלנים נידון ככפר, ואם יש בו י' בטלנים קורין בי"ד דלא גרע מעיירות גדולות.

[דף ג. ג.]:

יג. כרך או עיר שאין בו י' בטלנים

1. עיר שאין בה י' בטלנים – נידון ככפר שמקדימין ליום הכניסה.
2. מקום שאין בו י' בטלנים ומוקף חומה מימות יהושע בן נון, לפי תוס'⁽⁸⁾ – נידון ככרך, וקורין בט"ו⁽⁹⁾.
3. עשרה בטלנים – היינו י' בטלנים שבביהכ"נ הקבועים בעיר ולא "מיקלעי מעלמא".

[דף ג. ג.]:

יד. כרך שחרב מי' בטלנים נידון ככרך רק אם חזר וישב

[דף ג. ג.]:

טו. כרך שחרבו חומותיו

נידון ככרך גם כשלא חזר והוקף וקוראים בט"ו.

תוס'⁽¹⁰⁾ כותבים: שזהו רק למ"ד קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולעתיד לבוא.

[דף ד. ד.]:

טז. נשים בקריאת המגילה

נשים חייבות בקריאת המגילה.

לפי שיטת התוס'⁽¹¹⁾ בשם הבה"ג – נשים יכולות להוציא רק נשים ולא אנשים, דהכל חייבים פי' בשמיעה.

[דף ד. ד.]:

יז. ברכת "זמן" על קריאת המגילה

לתוס':⁽¹²⁾ יש לברך "זמן" על קריאה של יום אף שכבר ברך "זמן" בקריאת הלילה.

מקורות והערות

- (4) דף ב: ד"ה נידון ככרך. (5) הר"ן חולק וכותב: שלא מיסתבר שאם יהיה רחוק כמה פרסאות שיהיה נדון ככרך. (6) ד"ה שישב. (7) ד"ה כרך שישב. (8) ד"ה כרך שאין. (9) לפי הרשב"א - אם רצה מקדים ליום הכניסה, ולפי הרמב"ן - קורין רק בי"ד. (10) ד"ה והתניא. (11) ד"ה נשים. (12) ד"ה חייב.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ומחודרות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

יח. חז"ל תיקנו להקדים לבני הכפרים לקרוא ביום הכניסה, לפי שבני הכפרים מספקים מים ומזון לבני הכפרים

[דף ד. ד. ד:]

יט. י"ד אדר שחל להיות בערב שבת

[דף ד. ד:]

1. זמן הקריאה, לרבי רבי יוסי וסתמא דמתניתין – כפרים ביום הכניסה, עיירות גדולות ומוקפין בו ביום, לת"ק דרבי – כפרים ועיירות גדולות ביום הכניסה אבל המוקפין בו ביום, לת"ק דרבי יוסי – מוקפין וכפרים ביום הכניסה, ועיירות גדולות בו ביום.
2. מתנות לאביונים – ביום קריאת המגילה.
3. השמחה והסעודה – כל אחד בזמנו, דהיינו כפרים ועיירות בערב שבת.

כ. י"ד אדר שחל להיות בשבת

[דף ד. ד:]

לת"ק דרבי – כפרים מקדימים לקרוא ביום הכניסה, עיירות גדולות בער"ש, אבל המוקפין חומה למחר, ולפי רבי וסתמא דמשנה – כפרים ועיירות גדולות ביום הכניסה ומוקפות חומה למחר.

כא. שופר, לולב ומקרא מגילה תיקנו חכמים שלא לעשותם בשבת

[דף ד. ד:]

כב. תקיעת שופר במוצאי יוה"כ

[דף ד. ד:]

תוס' כותבים: שמותרת מפני שאינה מלאכה, ומשום תקיעה אחת זכר ליובל לא גזרו.

כג. חיוב קריאת המגילה במנין

[דף ה. ה:]

1. מגילה בזמנה, לרב מותר לקרותה אפי' ביחיד ובברכה, ולרב אסי – דוקא בעשרה. לרש"י⁽¹³⁾ – רב אסי מודה שבדיעבד כשלא מצא עשרה יכול לקרותה ביחיד ובברכה, ולתוס'⁽¹⁴⁾ – כדי לקרותה בברכה צריך דוקא עשרה, והילכתא כרב.
2. מגילה שלא בזמנה, לכו"ע בעשרה. לרש"י⁽¹³⁾ בדיעבד מברך ויוצא בה גם כשקוראה ביחיד.

כד. באלו אמרו "מקדימין ולא מאחרין"

[דף ה. ה:]

רש"י מבאר: שאם חל י"ד בשבת מקדימין את קריאת המגילה ומותרין בהספד ובתענית.

כה. להקריב קרבנות ביו"ט

[דף ה. ה:]

1. לפי ב"ש – רק שלמי חגיגה ביו"ט מביאים, הואיל והם מאכל אדם, אבל אין סומכין עליהם ביו"ט, דיכול לסמוך בעריו"ט, אבל עולות אין מקריבין, ולפי ב"ה – מביאים שלמים ועולת חובה וסומכין עליהם. תוס' כותבים: שב"ה מודים שעולת נדבה שאינה חובת יו"ט אינה קריבה.
2. כששחט קרבן שאסור להביאו ביו"ט – לתוס': אם זה עולה לוקה, ואם שלמי נדבה אינו לוקה, הואיל ויש בה צורך אוכל נפש.

כו. זמן חיוב בני הכפרים ליתן מתנות לאביונים

[דף ה. ה:]

אע"פ שאמרו מקדימין ולא מאחרין, מותרין בהספד, בתענית, ובמתנות לאביונים.

כז. עשיית מלאכה בפורים

[דף ה. ה:]

לתירוץ ראשון בגמ' – הפרזים ביוםם ומוקפים ביוםם, לתירוץ השני בגמ' – מעיקר הדין מותר בשני הימים, ובמקומות שנהגו איסור יום אחד, אסור לשנות, ולפי האיבעית אימא בגמ' – רק בנטיעה של שמחה לא נהגו איסור.

מקורות והערות

(13) ד"ה ורב אסי. (14) ד"ה הוה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

כח. טבריה אם נקראת מוקפת חומה לענין זמן קריאת המגילה ולענין בתי ערי חומה [דף ה:]:

1. זמן הקריאה בטבריה, לפי רב – בט"ו דפשיטא ליה שנקרא מוקף בגלל הים, ולפי חזקיה – בי"ד ובט"ו, דמסתפק אם הים נחשב כמוקף חומה.

2. לענין בתי ערי חומה – לכו"ע אינה נחשבת למוקפת חומה.

כט. י"ד וט"ו אדר אסורים בהספד ובתענית בשני הימים, בין למוקפין ובין לפרזים [דף ה:]:

ל. אין כח לימי הפורים לדחות אבילות

לא. תוס' מביאים: שמותר לעשות אירוסין בתשעה באב

לב. עברו הי"ג תעניות שבי"ד גזרו להתענות על הגשמים ולא ירדו, ממעטין באירוסין ובנשואין

לג. זמן קיום מצוות ימי הפורים בשנה מעוברת

1. לפי ת"ק ורשב"ג – כל המצוות של ימי הפורים יש לעשותם באדר שני ולא בראשון, ולפי רבי אליעזר ברבי יוסי – באדר ראשון.

2. בדיעבד, כשקראו בראשון ונתעברה השנה, לרבי אליעזר ברבי יוסי – אין צריך לקיים באדר שני שום מצוה, לפי ת"ק – את סדר הפרשיות א"צ לחזור, אבל מקרא מגילה צריך לחזור ולעשותם בשני, (לתירוק אחד בגמ' מתנות לאביונים כמקרא מגילה), ולפי רשב"ג – אפי' סדר פרשיות צריך לעשותם שוב בשני.

3. לענין הספד ותענית – זה וזה אסורים כנ"ל נושא כט.

4. לענין משתה ושמחה, לשיטה ראשונה בתוס' – זה וזה שווים, ולשיטה שניה – תנא דמתניתין סובר שרק באדר שני ולא בראשון.

לד. קריאת מגילת אסתר בעל פה [דף ז:]:

למ"ד אסתר ברוח הקודש נאמרה – לא יצא, ולמ"ד לא נאמרה – יצא, תוס' כותבים: שמ"מ מדרבנן לא יוצא.

לה. מצות "משלוח מנות" היא ע"י ששולחים שתי מנות לאיש אחד [דף ז:]:

לו. מצות "מתנות לאביונים" היא ע"י שנותנים שתי מתנות לשני בני אדם, ודי לכל אחד ואחד מתנה אחת

לז. מצות משלוח מנות אפשר לקיים גם ע"י שמחלפי סעודתייהו אהדדי

לח. ההבדלים בין שבת ליו"ט

1. מלאכת אוכל נפש – בשבת אסור, ביו"ט מותר רק באם עושה עבור ישראל ולא כשעושה עבור כלבים. תוס' כותבים: שמאכל שעדיף לעשותו בעיו"ט אסור להכינו ביו"ט.

2. מכשירי אוכל נפש כשאפשר לעשותן בערב יו"ט – אסור לעשותן ביו"ט.

3. מכשירי אוכל נפש כשאי אפשר לעשותן בערב יו"ט – לרבנן אסור ולרבי יהודה מותר.

4. העושה מלאכה בשבת – חייב סקילה וכתר, והעושה ביו"ט – עובר לאו בלבד.

לט. ההבדלים בין שבת ליוה"כ [דף ז:]:

1. שבת – עיקר זדונו בידי אדם ואיכא קלב"מ.

2. יוה"כ – עיקר זדונו בכרת, ונחלקו התנאים אם בחייבי כריתות יש קלב"מ.

מ. לר' נחוניא בן הקנה – איכא קלב"מ בחייבי כריתות ולרבנן – לא [דף ז:]:

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יו"ד סימנים קפג-ר

מא. מלקות בחייבי כריתות

[דף ז:]

לרבי חנניה בן גמליאל – חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי כריתתן, רבי יוחנן סובר: שלרבנן לא נפטרו, ור"נ אומר: שלפי רבי יצחק – ליכא מלקות בחייבי כריתות, וממילא לא שייך ליפטר מהכרת.

מב. ההבדלים בין מודר הנאה מחבירו למודר ממנו מאכל

[דף ח.ה]

1. מודר הנאה, בכלים – אסור להשתמש אפי' באלו שאין עושים בהם אוכל נפש.
2. מודר הנאה בדריסת רגל – לרבי אליעזר אסור, לרבנן מותר, הואיל ולא קפדי אינשי. תוס' כותבים: שהמחלוקת בבקעה אבל בחצר לכו"ע קפדי ואסור.
3. מודר מאכל בכלים – במקום שמשכירים את הכלים אסור, אבל במקום שלא משכירים אסור רק באלו שעושין בהם אוכל נפש.
4. מודר מאכל – לכו"ע מותר בדריסת רגל.

מג. ההבדלים בין נדרים לנדבות

[דף ח.ה]

1. לענין אחריות – אינם שווים, דחייב באחריותן של נדרים ולא של נדבות.
2. לענין "בל תאחר" – זה וזה שווין.
3. תוס' מביאים חילוק נוסף: שנדבה באה מן המעשר ונדר רק מן החולין.

מד. ההבדלים בין זב הרואה שתי ראיות לרואה שלש

[דף ח.ה]

1. לענין משכב ומושב וספירת ז' – שניהם שווים.
2. לענין קרבן – הרואה שתי ראיות פטור והרואה שלש חייב.

מה. מצורע לענין טומאת משכב ומושב

[דף ח.ה]

תוס' כותבים: שאין מטמא אדם וכלים אבל אוכלין ומשקין מטמא.

מו. ההבדלים בין מצורע מוסגר למוחלט

[דף ח.ה]

1. פריעה ופרימה – אינו נוהג רק במצורע מוחלט ולא במוסגר.
2. שילוח וטומאה – נוהג בשניהם.

מז. ההבדלים שבין טהור מתוך הסגר לטהור מתוך החלט

[דף ח.ה]

רק טהור מתוך החלט חייב בתגלחת וצפרים ולא טהור מתוך הסגר. רש"י מוסיף: שהטהור מתוך החלט, ביום השמיני מביא קרבנות אשם ולוג משא"כ מתוך הסגר.

מח. ס"ת תפילין ומזוזות מגילה ובשאר ספרים לענין כתיבתן, טומאת ידים, תפירתן בגדין ולהצילם מדליקה בשבת

[דף ח.ה]

1. כשנכתבו בגופן שלהם – לכו"ע ובכל הספרים הנ"ל אינו כשר ואין מטמא את הידים.
2. תפילין ומזוזות שנכתבו בגופן שלנו – אינו מטמא את הידים דאינו כשר עד שיכתבו אשורית.
3. תנ"ך (חוץ ממגילת אסתר) שנכתב בגופן שלנו ובלשון שלהם, לת"ק – יכולים לכותבם בכל לשון, ולכן מטמאים את הידים, לרשב"ג דמשנתנו ורבתינו שבברייתא – לא התירו לכתבן אלא רק ביונית, ולרבי יהודה בדעת רבתינו שהוא רשב"ג – רק ס"ת מותר לכתבו ביונית (מלבד אשורית), אבל את הנביאים כותבים יש לכתוב רק באשורית, ולכן כשכתבם ביונית או בשאר לשונות אינו מטמא את הידים.
4. מגילה, לפי התירוץ הראשון בגמ' – אינו מטמא את הידים עד שיכתבנו אשורית, שנאמר "ככתבם

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

וכלשונם", תוס' כותבים: שכן הוא רק לפי רשב"ג, אבל לפי רבנן מותר לכותבו בכל לשון, ולפי רב אשי – לת"ק בכל לשון, ולרשב"ג ביונית (מלבד אשורית), ולרבי יהודה בדעת רשב"ג רק אשורית. התוס' כותבים: שרב ושמואל (לקמן דף יח.). סוברים שלעז יונית לכל כשר, ומסקנת הגמ' שאף במגילה ורשב"ג, על כרחנו שסוברים כרב אשי בסוגיין, (דהיינו כדעת רבותינו – שהוא רשב"ג – שהתירו יונית").

5. הלכה למשה מסיני שיהיו תפילין מזוזות וס"ת תפורין בגדין.

רש"י מביא מחלוקת: בדין התופר ס"ת בפשתן אם כשר, ושמשנתינו כמאן דפסל.

6. בתוס' מבואר: שגם את שאר ספרים יש להצילם מדליקה בשבת אע"ג שנכתבו בכל לשון, שהרי יש בהם כמה שמות קדושים, ולכן זהו גם לדעות שצריכים לכותבם רק באשורית, משא"כ מגילה שאין בה שום אזכרה שאין להצילה אלא רק אם כתובה כהלכתה.

מט. ההבדלים שבין כהן משוח בשמן המשחה למרובה בגדים

1. שניהם שווין לענין הבאת פר יום הכיפורים ועשירית האיפה.
2. לענין הבאת פר הבא על כל המצוות, לת"ק – כהן משוח מביא ומרובה בגדים לא, ולרבי מאיר – זה וזה מביא.
3. לענין פר העלם דבר של ציבור – תוס' כותבים: שזה וזה שווין ואפי' כהן הדיוט יכול להביאו.

נ. ההבדלים בין "כהן שעבר" ל"כהן המשמש"

1. כהן משמש – חוזר לעבודתו לכל דבר ואף לפר יום הכיפורים ועשירית האיפה.
2. כהן שעבר, לר"מ – כל מצוות כהונה עליו, ואף לשמש בח' בגדים, ולפי רבי יוסי – אינו ראוי לשמש בח' בגדים ככה"ג, משום איבה, ולא בארבעה בגדים, משום שמעלין בקודש ואין מורידין.

נא. ההבדלים בין במה גדולה לקטנה

1. כל שהוא נידר ונידב – קרב בבמה קטנה.
- תוס' כותבים: שזהו רק בקרבנות עולה, שלמים, אבל נזירות ומנחות שאינם קרבים בגדולה אינם קרבים בקטנה.
2. כל שאינו נידר ונידב בחובות הקבוע להם זמן כעין פסחים – קרב בבמה גדולה אבל לא קרב בבמה קטנה.
3. כבדין הקודם בחובות שאין קבוע להם זמן, כפר העלם דבר של ציבור ושעירי עבודה זרה, לר"ש – לא קרב לא בגדולה ולא בקטנה, ולחכמים – קרב בבמה גדולה.

נב. ההבדלים בין שילה לירושלים

1. בשילה – אוכלים קדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה, ובירושלים – לפנים מן החומה.
2. לשילה – יש אחריה היתר, ולירושלים, למ"ד קידשה לשעתה ולעתיד לבוא – אין אחריה היתר.

נג. להקריב בבמות בזמן הזה

תוס'⁽¹⁵⁾ כותבים: משבאו בני ישראל לירושלים נאסרו הבמות לעולם, וזהו לכו"ע.

מקורות והערות

(15) ד"ה ומאי.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

נד. קדושה ראשונה אם קידשה לשעתה ולעתיד לבוא, והנפק"מ

[דף י. י:]

לרבי יהושע – קידשה, ולכן: 1. מקריבין במקומו של מזבח אע"פ שאין בית. 2. אוכלין קדשי קדשים אע"פ שאין קלעים. 3. אוכלים קדשים קלים ומע"ש אע"פ שאין חומה. 4. שביעית נוהגת בכרכים שכבשום עולי מצרים ולא כבשום עולי בבל. 5. כל המצוות הנוהגות בערי חומה שילוח מצורע וקריאת המגילה בחמשה עשר, והבית חלוט לסוף שנה, נוהגות גם אחר שחרב הארץ. 6. תוס' (16) מביאים: שלענין כרם רבעי שבארץ ישראל שאומר שמואל שרק בדיעבד יכול לפדות שווה מנה בשוה פרוטה, זהו רק בזמן שביהמ"ק קיים, אבל כשאינו קיים ולמ"ד לא קידשה לעתיד לבוא – אפשר לחלל לכתחילה.

עוד כותבים התוס' (17): שאפי' למ"ד קדושה אחרונה לא בטלה היינו דוקא לענין תרומה בזמן הזה, אבל לכל מילי אחרוני ודאי בטלה.

הגמ' מביאה ברייתא אחת בשם רבי ישמעאל ברבי יוסי שס"ל "לא קידשה לעתיד לבוא", וברייתא שניה שרבי ישמעאל ברבי יוסי ס"ל "קדשה לעתיד לבוא", ומתצת בשני אופנים: א. תרי תנאי אליבא דרבי ישמעאל ברבי יוסי, ב. שהברייתא השניה רבי אליעזר ברבי יוסי אמרה.

לפי התוס' (ד"ה ומאי) – הבמות לא הותרו גם למ"ד "לא קידשה לשעתה ולעתיד לבוא".

נה. ההבדלים בין הנהרג מדין מורד למלכות לשאר דיני נפשות

[דף יד:]

1. דיני נפשות – אין דנים בלילה.

2. המורד במלכות אפשר להורגו גם בלא דין.

תוס' (18) כותבים: שודאי שחייבים הסנהדרין לדון, וכוונת סוגייתנו שניתן לגמור דינו לחובה בו ביום שהתחילו לדון בו, משא"כ בשאר דיני נפשות שבו ביום גומרים דינו לזכות, ולמחרת לחובה.

נו. צורת כתיבת השירות בס"ת ובנ"ך

[דף טז:]

כל השירות כולן נכתבות אריח על גבי לבינה ולבינה על גבי אריח, חוץ משירה של עשרת בני המן, ושל מלכי כנען, שנכתבים אריח על גבי אריח ולבינה על גבי לבינה, כדי שלא תהא תקומה למפלתן.

רש"י מפרש: אריח הוא הכתב ולבינה היא מקום החלק כפלים מן הכתב, והאריח הוא חצי לבינה.

נז. הלכה למשה מסיני, שמגילה צריכה שירטוט כאמיתה של תורה

[דף טז:]

מקורות והערות

(16) ד"ה דכו"ע. (17) ד"ה למה. (18) ד"ה מורד.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יו"ד סימנים קפג-ר

פרק שני

הקורא למפרע

א. קריאת המגילה בסירוגין, למפרע, תרגום ובכל לשון, על פה, ומתנמנם [דף יז. יח:]

1. אם קרא בסירוגין, בהפסקה של פחות מכדי לגמור כולה מתחילת ועד סופה – יצא.
2. אם קרא בסירוגין, בהפסקה של כדי לגמור כולה מתחילתה ועד סופה, לת"ק – יצא, לר' מונא – לא יצא, וצריך לחזור לראש.
נחלקו רב ושמואל כמי לפסוק, תוס' (1) פוסקים: שא"צ לחזור לראש.
3. הקורא למפרע – לא יצא. ("למפרע" היינו כשקרא פרק שני ואח"כ ראשון וכ"ש בקרא פסוקים למפרע או מילים למפרע – טורי אבן)
4. קראה תרגום ובכל לשון – לא יצא אף באופן שכתב תרגום וקרא תרגום.
5. כתבו גיפטי לגיפטי, עברית לעברי, יונית ליוני – יצא.
6. כתבו יונית למי שאינו מבין יונית, לתנא דברייתא – לא יצא, ולרב ושמואל – יצא, דס"ל כרשב"ג שקראה בלעז יונית לכל כשר, דדין יונית ככתב באשורית.
7. לועז ששמע אשורית – יצא. מפני שכל מצות הקריאה היא לפרסומי ניסא, ולכן גם מי שלא מבין חייב בשמיעתה.
8. קראה כולה על פה – לא יצא, ואם מקצתה – יצא.
9. קראה מתנמנם – יצא. (2)

ב. הקורא למפרע שמע, תפילה, והלל לא יצא [דף יז. יח:]

ג. קריאת המגילה בזמן שכותבה דורשה ומגיהה [דף יז. יח:]

1. בדורשה ומגיהה – רק אם כיון ליבו יצא אבל כשלא כיון לא יצא.
2. הכותב מגילה – רק אם כיון ליבו וכתב מתוך מגילה כשרה המונחת לפניו יצא, אבל אם לא כיון ליבו או אין מגילה כשרה לפניו לא יצא.

ד. קרא במגילה שנכתבה למפרע לא יצא [דף יז.]

ה. קריאת שמע בשאר לשונות [דף יז. יח:]

לרבי – לא יצא, לרבנן – יצא.

ו. כל התורה בכל לשון נאמרה [דף יז.]

לרש"י – התורה ניתנה ליקרות בכל לשון שרוצה, לתוס' – קריאות שבתורה שיש חיוב לקרותן, כמצות חליצה, עגלה ערופה, וידוי מעשר, וביכורים יכול לאומרם בכל לשון שרוצה.

מקורות והערות

(1) ד"ה נקוט. (2) אבל השומע מתנמנם לא יצא.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ומחודרות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

- ז. **ברכות שבתפילת לחש שאמרם למפרע לא יצא** [דף יז:]
- ח. **דין הטועה בתפילת לחש** [דף יז:]
- תוס' (3) כותבים: 1. כשטעה בשלש ראשונות – חוזר לראש. 2. בשלש אחרונות – חוזר לראש השלש. 3. ואם באמצעיות – חוזר לאותה שטעה, ואומר ממנה ולמטה הכל כסדר.
- תוס' מביאים: שלפי רש"י (4) – אותה ברכה ששכח וטעה בה אומרה במקום שנזכר וגומר תפילתו.
- ט. **ש"ץ ששכח לומר "ענינו"** [דף יז:]
- תוס' (3) כותבים: שאם ש"ץ טעה ושכח לומר ענינו בין גואל לרפאנו – אין חוזר.
- י. **לתוס' (5) חיוב קריאת פרשת זכור היא מן התורה** [דף יז:]
- יא. **המהרהר בליבו את המגילה או את פרשת זכור לא יצא** [דף יח.]
- יב. **הקורא את המגילה שלא מתוך קלף לא יצא** [דף יח.]
- יג. **לתוס': השוהה באמצע תקיעת שופר יצא גם כששהה כדי לגמור כולה** [דף יח:]
- יד. **לתוס': השוהה באמצע ק"ש וברכותיה יצא גם כששהה כדי לגמור כולה** [דף יח:]
- טו. **שומרת יבם שקידש או נשא אחיו את אחותה** [דף יח:]
1. שומרת יבם שקידש אחיו את אחותה, משום רבי יהודה בן בתירה אמרו, וכן פוסק שמואל: שאומרים לו "המתן עד שיעשה אחיך הגדול מעשה", ולפי רבנן – אין זיקה, ולכן מותר מיד באחותה.
- רש"י (6) ותוס' (7) כותבים: שמחלוקתם רק כשקידש אחר נפילה, אבל כשקידש לפני שעת נפילה – לכו"ע אין אומרים לו המתן.
2. כשנשא אחיו את אחותה – תוס' כותבים: שלכו"ע א"צ להמתין.
- טז. **קריאה במגילה חסרה או כשאותיותיה מטושטשות** [דף יח:]
1. כשהשמיט הסופר מקצת המגילה וקראם על פה – יצא, ואם כשהשמיט רוב המגילה – פסול.
2. היו בה מקצת אותיות מטושטשות או מקורעות ואין ניכר רישומן – כשרה, ואם כולה – פסולה. (8)
- יז. **כתיבת ס"ת, תפילין, מזוזות ומגילה שלא מן הכתב** [דף יח:]
1. ס"ת ומגילה – אסור, בשעת הדחק – מי שמיושרין אצלו יכול לכתוב ספרים ומגילה שלא מן הכתב.
2. תפילין ומזוזות – מותר לכתחילה, מפני שמיגרס גריסין.
- יח. **תפילין מזוזות מגילה וס"ת לענין שירטוט** [דף טז: יח:]
1. תפילין – אין צריכים. 2. מזוזות ומגילה – צריכות. 3. ס"ת, לרש"י – צריך.
- יט. **זמן קריאת המגילה לבן עיר שהלך לכרך ולהיפך** [דף יט.]
1. בן כרך שהלך לעיר – אם עתיד לחזור בליל י"ד, קורא במקומו ואם לא עתיד – קורא בי"ד, וכותב רש"י: אפי' עתיד לחזור למחר.
2. בן עיר שהלך לכרך – רש"י מפרש: אם עתיד לחזור בליל ט"ו, לא הוי מוקף, וקורא בי"ד, ואם אין עתיד לחזור בליל ט"ו הוי מוקף ואין צריך לקרותה בי"ד.

מקורות והערות

(3) ד"ה הסדיר. (4) במסכת ברכות. (5) ד"ה כל. (6) ד"ה שומרת. (7) ד"ה שקידש. (8) הראשונים כותבים: שאם ברובה ג"כ פסולה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות וממורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

כ. שיטת הרי"ף בדין בן כרך שהלך לעיר [דף יט.]

בן כרך שהלך לעיר ודעתו לחזור לכרך לפני שיאיר יום י"ד – קורא בט"ו אפי' נתעכב מחמת אונס. (בר"ן מדויק: שזה תלוי בדעתו שבליל י"ד, ולרא"ש: זה תלוי בדעתו שבעת יציאתו מביתו שבכרך).

כא. שיטת הרי"ף בדין בן עיר שהלך לכרך [דף יט.]

הר"ן מפרש: שהרי"ף סובר כרש"י בזה. והראב"ד מפרשו: שתלוי בדעתו היכן יהיה כשיאיר י"ד.

כב. מוקף בן יומו קרוי מוקף [דף יט.]

כג. דין בן כרך שבליל ט"ו נסע לעיר – עיין רשב"א וריטב"א [דף יט.]

כד. אופנים שמתחייב אדם לקרות המגילה בשני הימים [דף יט.]

1. לרש"י ותוס' – בבן כפר שקרא ביום הכניסה ונסע בליל י"ד לעיר.

2. לירושלמי – בבן עיר שנסע בליל ט"ו לכרך.

3. בעיר שאנו מסופקים אם היתה מוקפת מימות יהושע בן נון.

כה. דיני תפירת המגילה ושיר התמר במגילה ובס"ת [דף יט.]

1. הטיל במגילה שלשה חוטי גידין – כשרה ובלבד שיהו משולשין.

רש"י מפרש: שיהא מראש התפר עד תפירת הגיד כמנו ועד הגיד השני, ומן השני לשלישי כמשלישי עד סוף התפר, ותוס'⁽⁹⁾ מפרשים: שהרווחים שבין גיד לגיד ושבין קצוות הספר לגיד יהיו שווים, וכותבים, שזהו אחרת מהי"מ הסוברים: שישים הגיד בראש הדף, ובאמצעיתו ובסופו.

2. מגילה שתפרה בחוטי פשתן – פסולה, הואיל ומגילה נקראת "ספר".

3. שיר התפר בס"ת הוא כדי שלא יקרע. לרש"י⁽¹⁰⁾ זהו מדרבנן.⁽¹¹⁾

4. לתוס':⁽¹²⁾ יש לשיר התפר גם במגילה.⁽¹³⁾

כו. כשקרא בציבור ממגילה הכתובה בין הכתובים לא יצא, וביחיד יצא [דף יט.]

כז. אף נשים כשרות לקרוא את המגילה [דף יט:]

כח. חרש בקריאת המגילה [דף יט: כ.]

לרבי יוסי – פסול (מלקרות בברכה) אפי' בדיעבד, לר"מ ולצד ב' בגמ' אליבא דרבי יהודה – מותר לו לקרותה לכתחילה אפי' בברכה, ולר"א בן עזריה ולצד ג' בגמ' אליבא דרבי יהודה – בדיעבד יוצאים בקריאתו.

תוס'⁽¹⁴⁾ כותבים: שמחלוקתם בחרש המדבר שאינו שומע, אבל שאינו מדבר ואינו שומע בלא"ה אינו יכול לקרות את המגילה.

כט. קטן בקריאת המגילה [דף יט: כ.]

לת"ק – פסול מלקרוא ומלהוציא גדול, לרבי יהודה – אם הגיע לחינוך קריאתו כשרה ואפי' לכתחילה.

ל. קטן להוציא גדול במצוות [דף יט:]

1. במגילה – עיין בנושא קודם.

2. בברהמ"ז – תוס'⁽¹⁵⁾ מביאים: שמוציא, וכותבים: שזהו רק אם הקטן אכל כדי שביעה והגדול לא כדי

מקורות והערות

(9) ד"ה ובלבד. (10) ד"ה כדי. (11) לפי ההו"א בגמ' זהו הלכה למשה מסיני, ועיין בנימוקי ובאורחות חיים שסוברים: שזהו מדאורייתא. (12) דף יט: ד"ה שיר. (13) והמאירי חולק. (14) ד"ה חוק. (15) ד"ה ורבי.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ומחודרות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

שביעה, דחד דרבנן מוציא חד דרבנן, אבל כשהגדול אכל כדי שביעה – אינו מוציא, דחד דרבנן אינו יכול להוציא את המחויב מדאורייתא.

3. בהלל – תוס' (15) מביאים: שלא מוציא גדול.

4. בהגדה של פסח, לתוס' – יכול להוציא גדול רק אם סוברים כמ"ד מצה בזמן הזה מדרבנן.

5. סומא – לתוס': יכול להוציא גם מי שמחויב מדאורייתא.

לא. הקורא ק"ש בלא שהשמיע לאוזניו

[דף יט:]

לפי ר"א בן עזריה – יצא רק בדיעבד, לר"מ – יצא אפי' לכתחילה, ולפי רבי יוסי – לא יצא אפי' בדיעבד.

לב. הזמן לקריאת המגילה של לילה ושל יום

[דף כ:]

1. קריאה של הלילה – כל הלילה, מצה"כ עד עמוד השחר.

2. קריאה של יום – לכתחילה מהנץ עד השקיעה, ובדיעבד מעלות השחר ועד צה"כ.

לג. טבילת טמא ואזוב בלילה

[דף כ.]:

1. טבילת טמא, לרש"י (16) – משנתנו האומרת: שטבילה צריכה להיות ביום, זהו בטבילת זב או טמא מת שהגיע ליל ז' אבל משעבר יום השביעי מותר לטבול אף בלילה, לפירוש אחד בתוס' (16) – טבילה לפני הזאה מותרת גם בלילה, ושלאחר הזאה מותרת דוקא ביום, ומשעבר היום מותר גם בלילה.

2. תוס' מביאים: שאין טובלין את האזוב בלילה.

לד. מצות "מילה" אם נחשבת למ"ע שהזמן גרמא

[דף כ.]:

מילה בזמנה – אינה נוהגת בלילה ונחשבת למ"ע שהזמן גרמא, אבל שלא בזמנה – למ"ד שנוהגת אף בלילה, אין נחשבת למ"ע שהזמן גרמא.

לה. ספירת לילה ב"זבה"

[דף כ.]:

הגמ' אומרת: שלא הוי ספירה. תוס' כותבים: שכן הלכה, שספירת לילה לא נחשבת לספירה, ושמכאן קשה על רש"י בפסחים, הסובר: שספירת לילה נחשבת לספירה.

לו. מקצת היום ככולו

[דף כ.]:

תוס' מביאים: שלחכמים – לא הוי ככולו, ושלרבי יוסי – זהו רק בתחילת ספירה, אבל בסוף ספירה הוי ככולו.

לז. "יום" זהו מעמוד השחר עד צה"כ

[דף כ.]:

לח. שכח לספור בלילה ספירת העומר ונזכר ביום

[דף כ.]:

לר"ת – לא יברך ביום, ושהבה"ג כותב: שיספור בלא ברכה.

לט. שכח לספור יממה שלימה, לתוס' בשם הבה"ג אינו מברך למחרת

[דף כ.]:

מ. זמן אכילת פסחים

[דף כא.]:

לר"א בן עזריה – עד חצות, לתנא דמשנתנו – כל הלילה. תוס' פוסקים כר"א בן עזריה.

מא. חיוב אכילת אפיקומן והגדת ההלל שלאחר האפיקומן

[דף כא.]:

תוס' (17) כותבים: אכילת אפיקומן חיובה מן התורה, ומכיון שפוסקים כר"א בן עזריה לכן יש להחמיר לאוכלה לפני חצות, אבל ההלל שלאחר האפיקומן מדרבנן היא ואין להחמיר כל כך מלאומרה לפני חצות.

מקורות והערות

(16) ד"ה ולא. (17) ד"ה לאתויי.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

פרק שלישי

הקורא עומד

א. קריאת המגילה בישיבה [דף כא.]

מותר לקרוא את המגילה בישיבה ואפי' לכתחילה. מרש"י⁽¹⁾ משמע: שזהו אפי' בציבור. (2)

ב. קריאת התורה בישיבה [דף כא.]

הקריאה צריכה להיות בעמידה. רש"י⁽¹⁾ כותב: שזהו כשקורא בציבור אבל ליחיד מותר לקרותה בישיבה.

ג. לימוד תורה בעמידה ובישיבה [דף כא.]

1. מימות משה ועד רבן גמליאל – רק מעומד.

רב מפרש: שזהו בתחילת הלימוד אבל כששונה יכול לשבת, ורבי חנינא מפרש: שלא עומד ולא יושב אלא שוחה, ורבא מפרש: רכות במעומד אבל דברים קשים בישיבה.

2. משמת רבן גמליאל – ירד חולי לעולם והיו למדים מיושב.

3. רב השונה תורה לתלמידו – לא ישב על גבי מיטה ותלמידו על גבי קרקע.

ד. אם תרי קלא משתמע [דף כא:]

1. בקריאת המגילה – יצאו, ואפי' עשרה קורין ועשרה מתרגמין, הואיל והקריאה חביבה.

2. בתורה ונביא – לא יוצאים.

3. בהלל, לפי הגירסא שלפנינו – כמגילה שמותר, ואף במקום שמוציאים אחרים ידי חובתן.

ה. ברכות המגילה [דף כא. כא:]

1. לפני הקריאה – שלש ברכות, מנ"ח: 1. על מקרא מגילה. 2. שעשה ניסים. 3. שהחיינו.

2. אחרי הקריאה במקום שנהגו לברך, לפי רב אשי – "בא"י אמ"ה הרב את ריבנו" וחותרם "בא"י הנפרע לישראל מכל צריהם", לרבא – חותרם "האל המושיע", ואמר רב פפא: שלכן חותרם את שתייהם, "בא"י הנפרע לישראל מכל צרכיהם האל המושיע".

ו. תרי קלא אם משתמעי [דף כא:]

1. בתורה ונביא – לא, במגילה – כן, הואיל והוא חביב, ולכן אפי' עשרה קורין ועשרה מתרגמין.

2. ההלל, לפי הגירסא שלפנינו – דינו כבמגילה.

ז. לתרגם את קריאת התורה או הנביא ע"י שנים בבת אחת [דף כא:]

תרגום קריאת התורה – אסורה בשנים, אבל נביא מותר.

מקורות והערות

(1) ד"ה משא"כ. (2) הטור מדייק מהרא"ש, שזהו לא לכתחילה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ח. ביאור הגמ' "שמונה פסוקים שבתורה יחיד קורא אותו"

רבינו משולם בתוס' מפרש: שהיחיד קורא אותם בלא שהש"ץ קורא עמו, ותוס' מפרשים: שהכוונה על "ויעל משה" בסיום ספר דברים שאחד קורא אותן לבדו, ולא יהיו שנים מפסיקין וקוראין אותם בשמונה פסוקים.

ט. מנין הקוראים לקריאת התורה

1. בשני, בחמישי ובמנחה של שבת – קורין ג', בר"ח ובחזה"מ – ד', ביו"ט – ה'.
2. בשבת וביוה"כ, לר"ע – ביוה"כ שבעה ובשבת ששה, ולתנא דבי רבי ישמעאל – ביוה"כ ששה ובשבת שבעה.⁽³⁾

י. לפחות או להוסיף ממנין הקוראים

1. בשני, בחמישי, בר"ח, בחזה"מ ובשבת במנחה – אין פוחתין ואין מוסיפין.
2. בשבת, לרבי ישמעאל – אין מוסיפים ואין פוחתים, לר"ע ולתנא דבי רבי ישמעאל – מוסיפין.
3. ביו"ט וביוה"כ, לרש"י – מותר.⁽⁴⁾

יא. ימים שמפטירים בהם בנביא

1. בשני, בחמישי, במנחה של שבת, בר"ח ובוה"מ – אין מפטירין בנביא.
2. בשבת, ביו"ט, ביוה"כ, במנחה של יוה"כ – מפטירין.
3. בתענית – במנחה מפטירין, בשחרית לא.

יב. ברכות התורה לעולים לתורה

1. מעיקר הדין – הראשון מברך לפני קריאת התורה, והאחרון לאחריה.
2. האידינא תיקנו חז"ל – כל אחד מברך לפני ולאחריה, גזירה משום הנכנסים והיוצאים.

יג. מנין הפסוקים לעולים לתורה

אין פוחתין מי' פסוקים לשלשת הקוראים.

תוס' כותבים: שפרשת עמלק שקוראים בפורים הם תשעה פסוקים, וזהו משום שהיכא דסליק ענינא שאני.

יד. סדר קריאת פרשת ר"ח על ידי הד' קוראים

בפרשת ר"ח יש ח' פסוקים ועוד ב' פסוקים, ועוד ה' פסוקים, ויש "גזירת הנכנסין ויוצאים", ולא איתפריש בסוגיא בהדיא היכן מפסיקים לד' הקוראים.

טו. מעמדות וסדר הקריאה בהם

1. נביאים ראשונים התקינו עשרים וארבע משמרות, ועל כל משמר היה מעמד בירושלים של כהנים לויים וישראלים, הגיע זמן לעלות כהנים ולויים עולים לירושלים, וישראל מתכנסים בעריהם, וקוראין מעשה בראשית, ואנשי מעמד היו מתענין, וקורין במעמדות, ועולים ג' לתורה.
2. סדר הקריאה בפרשה ראשונה שיש בה ה' פסוקים (לשיטת רש"י המסביר שמחלוקת רב ושמואל בענין מעמדות): לרב וכן פוסק רבי יוסף – שדולג ואינו פוסק והאמצעי הוא הדולג, ולפי שמואל – הראשון פוסק באמצע הפסוק האמצעי והשני ממשיך ואינו דולג.

מקורות והערות

(3) בתעניות ובתשעה באב - עיין לקמן נושא כ', וכן לקמן פרק ד' מנושא יח ואילך. (4) הר"ן מביא שי"א שאסור.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

טז. גזירות חכמים בקריאת התורה משום הנכנסים והיוצאים

[דף כא: כב.]

1. כל עולה ועולה לתורה מברך לפניו ולאחריה.
2. אין משיירין בפרשה פחות ג' פסוקים.
3. לענין להתחיל בפרשה פחות מג' פסוקים, לת"ק – לא גזרו, ולי"א – גזרו. וריב"ל פוסק כהי"א.
4. לפי תוס' (5) – אין לסיים בסוף פרשה של ב' פסוקים ואין להתחיל בה.

יז. לתוס' (5) בפרשיות שהן ידועות לעולם מותר להפסיק בסוף פרשה של ב' פסוקים

[דף כב.]

יח. סדר הקריאה לפרשה של ה' פסוקים

1. במקום שאפשר לקרוא מפרשה הבאה, לפי ת"ק – שנים מפרשה זו ואחד מפרשה הבאה, ולי"א וריב"ל – שנים מפרשה זו ושלושה מפרשה הבאה.
2. כשא"א לקרוא מפרשה הבאה – ידלג. וע"ע לעיל נושא טז, יז.

יט. סדר הקדימה לעולים לתורה

[דף כב.]

1. תחילה ת"ח כרב הונא שאפי' כהנים חשובים כפופים לו, ואח"כ כהן ואח"כ לוי.
2. כשאין ת"ח – כהן תחילה, אח"כ לוי, ואח"כ ישראל.

כ. מנין הקוראים בתעניות

[דף כב:]

1. בתענית ציבור – ג' אנשים.
2. בתשעה באב, לת"ק – אם חל בשני וחמישי קורין ג' והשלישי הוא המפטיר, ואם חל בשלישי וברביעי, אחד עולה והוא המפטיר, ולרבי יוסי – לעולם קורין ג' והשלישי הוא המפטיר.

כא. איסור השתחויה על אבן משכית

[דף כב:]

1. השתחויה על רצפת אבנים בפישוט ידיים ורגלים – מחוץ לבית המקדש אסור מן התורה, אבל בביהמ"ק מותר.
2. השתחויה על רצפת אבנים בלא פישוט ידיים ורגלים, תוס' (6) כותבים: שלתירוץ א' בגמ' – אסור מדרבנן, ולתירוץ השני – אין איסור אפי' מדרבנן.
3. בהטיה – תוס' (6) כותבים: שלכו"ע מותר.

כב. אדם חשוב בנפילת אפים

[דף כב:]

1. אדם חשוב – אין רשאי ליפול על פניו אלא אם בטוח במעשיו שהוא נענה בתפילתו כיהושע בן נון. תוס' (7) מביאים את הירושלמי: שכל זה כשמתפלל בציבור אבל ביחיד מותר.
2. אביי ורבא נהגו בנפילת אפים להטות על הצד.

כג. השכמה לתפילת שבת ויו"ט וסיומם

[דף כג.]

1. ביו"ט – מאחרין לבא וממהרין לצאת.
2. בשבת – ממהרין לבא וממהרין לצאת.
3. ביוה"כ – ממהרין לבא וממהרין לצאת.

מקורות והערות

(5) ד"ה אין מתחילין. (6) ד"ה ואיבעית אימא. (7) ד"ה אין.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 05276-123000 02-5822919

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

כד. קטן ואשה בקריאת התורה

[דף כג.]

הכל עולים למנין שבעה אפי' קטן ואפי' אשה, אבל אמרו חכמים "אשה לא תקרא משום כבוד ציבור".

כה. דין המפטיר לעלות למנין שבעה

[דף כג.]

1. הגמ' מביאה מחלוקת אם עולה, ור"ת⁽⁸⁾ פוסק כמ"ד שעולה, ולכן בתעניות במנחה, ובתשעה באב – השלישי הוא המפטיר, אבל בשבת וביו"ט שיכולים להוסיף על מנין הקרואים – נוהגים שהמפטיר אינו מהשבעה קרואים.

2. תוס'⁽⁹⁾ כותבים: כיום המנהג שהמפטיר חוזר על מה שכבר קראו.

כו. טעות בקריאת התורה ביו"ט או בשבת חנוכה

[דף כג.]

תוס'⁽⁸⁾ כותבים: שאם נזכרו אחר שקראו את הסדרא, בשבת חנוכה – אין צריך לחזור ולקרוא, משא"כ ביו"ט שחוזר וקורא מענינא דיומא, והאחרון שקרא כמאן דליתא.

כז. הקדיש שלפני קריאת התורה

[דף כג.]

תוס'⁽⁸⁾ כותבים: בימים שאין בהם קרבן מוסף – אינו גומר הקדיש לפני קריאת התורה.

כח. בשבת אין מפטירים ו"ביום השבת"

[דף כג.]

כט. מנין הפסוקים הנדרש להפטרה

[דף כג.]

1. המפטיר בנביא לא יפחות מעשרים ואחד פסוקים כנגד שבעה שקראו בתורה.

2. היכא דסליק ענינא או במקום שיש מתורגמן – מותר לפחות.

ל. "הפורס על שמע"

[דף כג:]

1. לפי רש"י – מנין הבא לביהכ"נ לאחר שקראו הציבור ק"ש, עומד אחד ואומר קדיש, ברכו וברכה ראשונה של ק"ש, לתוס' בשם ר"ת – מספיק בשביל שבעה שהגיעו מאוחר, לתוס' בשם י"א – בששה, לר"ת בספר הישר – בחמשה, לתוס' – מספיק בשלשה, ולתלמידי רש"י בשם רש"י – אפשר לפרוס אפי' בשביל אחד.

התוס' סיימו: שר"ת לא היה רוצה לעשות כן אפי' לעצמו.

2. תוס' כותבים בשם רש"י: שאפי' אותו ששמע כבר יכול להוציא את אותן שלא שמעו.

לא. הדברים שבקדושה שאין לאומרים פחות מעשרה

[דף כג:]

1. לפרוס על שמע. תוס' כותבים: שאם התחילו בעשרה ויצאו מקצתן, יכולים לגמור את התפילה בפחות מעשרה, ועל היוצאים נאמר "ועוזבי ד' יכלו", וכן הלכה. 2. מעמד ומושב. 3. ברכת אבלים, ואין אבלים מן המנין. 4. ברכת תנחומי אבלים וברכת חתנים, מיהו החתן יכול להיות מן המנין. 5. לזמן על המזון באמירת "אלוקינו". תוס' כותבים: שברכת המזון סגי בשלשה ואבלים מצטרפין. 6. לפדות קרקעות הקדש. 7. מכירת עבד כנעני.

לב. לקרוא למתורגמן יותר מפסוק אחד

[דף כד.]

1. בתורה – אינו יכול.

2. בנביא – יכול, ואם הם בג' פרשיות – קורא אחד אחד.

מקורות והערות

(8) ד"ה חד. (9) ד"ה כיון.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

לג. דילוג בתורה ובנביא

[דף כד.]

1. כשע"י הדילוג יהיה הפסק בכדי שיפסיק המתורגמן – אין מדלגים אפי' בנביא.
2. כשע"י הדילוג יהיה הפסק פחות משיפסיק המתורגמן, ובענין אחד – מותר אפי' בס"ת.
3. ואם בשני ענינים בתורה או מנביא לנביא – אין מדלגין.
4. בשני ענינים בנביא אחד או מנביא לנביא בתרי עשר – מדלגין, ובלבד שלא ידלג מסוף הספר לתחילתו.

לד. קטן וסומא לענין להוציא את הגדול במצוות

[דף כד.]

1. קטן בדבר שבקדושה – אינו יכול להוציא, בקריאת המגילה – תוס' מביאים: שלרבנן לא ולרבי יהודה כן.
2. סומא בדבר שבקדושה כשראה מאורות מימיו – יכול להוציא את הגדול.
3. כשלא ראה מימיו, לת"ק – יכול להוציא את הגדול, לרבי יהודה – אינו יכול.
4. סומא אינו יכול להוציא אחרים בקריאת המגילה, שהרי קריאת המגילה צריכה להיות מן הכתב ולא בעל פה.

לה. הראוי לעבור לפני התיבה וסדר הקדימה

[דף כד. כד:]

1. המפטיר בנביא – יש לו זכות קדימה לעבור לפני התיבה.
- אם העובר לפני התיבה אינו נוטל שכר, לרב פפא – גם באופן זה למפטיר יש זכות קדימה, ולרבה בר שימי – אין לו זכות קדימה.
2. קטן – אינו יכול לעבור לפני התיבה.
3. פוחח – אינו יכול לעבור לפני התיבה, אבל פורס על שמע ומתרגם.
4. גדול מ"ג שנים ועדיין לא נתמלא זקנו – תוס'⁽¹⁰⁾ כותבים: שאינו יכול לרדת לתענית ציבור, וכן לא להיות חזן קבוע, ומביאים: שלפי רש"י – יכול להיות קבוע.
5. מי שקורא לאלפין עיינין ולהיפך – אין מורידין אותו לפני התיבה.
6. האומר "איני עובר לפני התיבה בצבועין" – אף בלבנים לא יעבור.
7. האומר "איני עובר לפני התיבה בסנדל" – אף יחף לא יעבור.

לו. כהן הראוי ושאינו ראוי לנשיאת כפים

[דף כד. כד:]

1. קטן שלא הביא ב' שערות, פוחח, ומי שקורא אלפין ועיינין אלפין – לא ישא כפיו.
2. מי שלא נתמלא זקנו – תוס'⁽¹¹⁾ כותבים: שבקביעות או בימים שמרבים ברחמים, אינו יכול לישא כפיו, אבל באקראי יכול.
3. בעל מום שאופן שהמום בפניו, בידיו וברגליו, או סומא באחת מעיניו או זבלגן – לא ישא כפיו, ואם כשדש בעירו – נושא את כפיו.
4. מי שהיו ידיו צבועות, רבי יהודה אומר: שלא נושא את כפיו, מפני שהעם מסתכלין בו, ושאם רוב אנשי העיר מלאכתן בכך – מותר, לפי שאין מסתכלין בו.

מקורות והערות

10 ד"ה ואינו. 11 ד"ה ואין.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויטפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

לז. חיוב סומא במצוות

[דף כד. כד:]

1. לפרוס על שמע, לת"ק – יכול אפי' לא ראה מאורות מימיו, ולרבי יהודה – יכול לפרוס רק אם ראה פעם מאורות.

לתירוץ אחד בתוס'⁽¹²⁾ – "ראה פעם מאורות" היינו רק כשהיה בבית אפל, אבל סומא שנסתם מודה רבי יהודה שאינו פורס, אפי' אם פעם ראה ונסתם, ולתירוץ השני – רבי יהודה מתיר אף בסומא שראה ונסתם.

2. לתרגם – לכו"ע יכול.

לח. לתוס' בתירוץ השני אליבא דרבי יהודה – סומא חייב מדרבנן [דף כד.]

לט. העושה תפלתו עגולה סכנה ואין בה מצוה [דף כד:]

מ. האומר "יברכוך טובים" הרי זו דרך מינות [דף כה.]

מא. האומר קריאת שמע וכופלה [דף כה.]

רש"י⁽¹³⁾ מפרש: כשכופל מילה – הרי זה מגונה, כשקורא פסוק "שמע" וכופלו – משתקין אותו.⁽¹⁴⁾

מב. אדם צריך להיות זהיר בתשובותיו [דף כה:]

מג. חוקרין ומתרגמין, שהנקרין ולא מתרגמין, לא נקרא ולא מתרגם [דף כה. כה:]

1. יש נקראין ולא מתרגמין: א. מעשה ראובן. ב. מעשה עגל השני.

2. לא נקרא ולא מתרגם – ברכת כהנים.

3. הנקראין ומתרגמין: א. מעשה תמר ויהודה. ב. מעשה עגל הראשון. ג. מעשה בראשית. ד. מעשה לוט ושתי בנותיו. ה. קללות וברכות. ו. אזהרות ועונשין. ז. מעשה אמנון ותמר. ח. פילגש בגבעה.

4. ברכת כהנים – לא נקרא ולא מתרגם.

5. הפסוק "וירא משה", לתוס'⁽¹⁵⁾ בשם רש"י – מותר לתרגם, ושבירושלמי מבואר: שאסור לתרגם.

6. מעשה דוד ואמנון, לפי הגירסא לפנינו במשנה – נקרא ולא מתרגם, ולפי הגירסא בגמ' – במקומות המוזכרים "אמנון בן דוד", לא נקרא ולא מתרגם.

7. הודע את ירושלים את תועבותיה – נקרא ומתרגם, ולאפיקי מדרבי אליעזר.

מקורות והערות

(12) ד"ה מי. (13) ד"ה אמר. (14) ולתוס' בברכות - להיפך. (15) ד"ה מעשה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-02-123000-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

פרק רביעי

בני העיר

א. קדושת רחובה של עיר

[דף כה: כו.]

בני עיר שמכרו רחובה של עיר, לתנא דמשנתינו – אינם יכולים להשתמש בדמיו לקנית דבר חולין, לרבה בר בר חנה בשם רבי יוחנן אליבא דחכמים – יכולים, דלרחוב אין קדושה, ומשנתינו כרבי מנחם בר יוסי סתימתאי.

ב. מכירת ביהכ"נ והפקעת קדושתו

[דף כו. כז:]

במשנה מבואר: בני העיר שמכרו ביהכ"נ יש להם לקנות בדמים דבר יותר מקודש. רב שמואל בר נחמני א"ר יונתן אומר: שדברי המשנה אמורים רק על ביהכ"נ של כפריים, אבל של כרכים לא יכולים למכור, כיון שהכל בעליהן.

רבא (בדף כו.) אומר: לא שנו, אלא כשלא מכרו שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר, אבל מכרו שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר, מותר לעשות בדמים כפי רצונם ואף למישתא ביה שיכרא. לפי רש"י (ד"ה לא שנו, השני) דברי רבא קאי על המשנה, דהיינו על ביהכ"נ של כפריים ולא על ר' יונתן, ולפי"ז הדינים הם כדלהלן:

1. למכור ביהכ"נ של כפריים לא ע"י שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר, לפי רב שמואל בר נחמני א"ר יונתן – מותר רק אם היא ע"מ לקנות דבר יותר מקודש.
2. ביהכ"נ של כפריים שנמכר ע"י שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר – מותר לעשות בדמים כפי רצונם, ואף למישיתי ביה שיכרא. רש"י⁽¹⁾ כותב: שזהו מפני שפקעה הקדושה מהחפץ.
3. ביהכ"נ של כרכים – אסור לבני העיר למכור, כיון שהכל בעליהן.
4. לפי פירוש אחד בתוס'⁽²⁾ – האיסור למכור הוא גם כשהרבים אינם נותנים כלום בבנינו, ולפי פירושם השני – האיסור למכור רק אם הרבים נותנים לבנינו.
5. לפי רש"י⁽³⁾ – איסור מכירת ביהכ"נ של כרכים הוא אף אם רוצים למכור ע"י שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר.
6. ביהכ"נ של כרכים כשאין הכל בעליהן או כשהרבים באים לביהכ"נ על דעת אדם מסוים – מותר להם למכור.
7. ביהכ"נ (של כפריים) של רבים למכור ליחיד, לר"מ – אין מוכרין אותו ליחיד, דמורדין אותו מקדושתו, ולפי רבנן – מותר, הואיל וקונים בדמים דבר יותר מקודש.
8. ביהכ"נ (של כפריים) של רבים למכור לרבים, לר"מ – מותר בתנאי שאם ירצו יחזירוהו, לפי חכמים – מותר למכרו ממכר עולם חוץ מלד' דברים גנאי: למרחץ, לבורסקי, לטבילה, ולבית המים, ולפי רבי יהודה – מוכרין אותו לשם חצר, והלוקח מה שירצה יעשה.

מקורות והערות

(1) ד"ה מעשה. (2) ד"ה אלא. (3) ד"ה כיון.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

ג. נגעי בתים בירושלים או במקדש או בביהכ"נ [דף כו.]

1. ירושלים, לת"ק – אין מיטמאת בנגעים, ולרבי יהודה – מיטמאת בנגעים, דנתחלקה לשבטים.
2. מקום המקדש – לכו"ע אין מטמא.
3. ביהכ"נ, לפי המבואר בסוגייתנו (עכ"פ לרבי יהודה) – כל מקום מקודש אינו מיטמא, בין של כרכים ובין של כפריים, הואיל ולא נקרא "אחזתכם", בתוס'⁽⁴⁾ מבואר: שלפי ר"מ ביהכ"נ מיטמא בנגעים, בין של כרכים ובין של כפריים אע"ג דלא מיזדבני.

ד. השכרת בתים או מיטות בירושלים [דף כו.]

1. להשכיר בתים – תלוי במחלוקת אם ירושלים נתחלקה לשבטים.
2. להשכיר מיטות, לת"ק – מותר להשכיר, לר"א בר צדוק – אסור.
3. עורות הקדשים – שייכים לבעלי הבתים כשכר על שאינם מקבלים דמי שכירות.

ה. אסור לסתור ביהכ"נ לפני שבונים ביהכ"נ אחר, ואף באופן שרוצה להשתמש בלבנים ובקרשים למטרת בנית ביהכ"נ חדש [דף כו:]**ו. השכרת ביהכ"נ מישכנו והחלפתו** [דף כו:]

1. להחליף ולמכור – מותר, להשכיר ולמשכן – אסור.
2. תוס'⁽⁴⁾ כותבים: שלמשכן עבור רבים מותר, שהרי הרבים ממשיכים להתפלל שם.

ז. נתינת ביהכ"נ במתנה [דף כו:]

- רב אחא ורבינא נחלקו באם מותר ליתן ביהכ"נ במתנה.
רש"י מפרש: שמחלוקתם כשמטרת הנתינה היא לתשמיש חול.

ח. להחליף לבנים של ביהכ"נ למוכרם, להלוותם [דף כו:]

1. להחליף ולמכור מותר אפי' בלבנים ישנים שכבר השתמש בהם לביהכ"נ.
2. להלוות לבנים חדשים – מותר, דהזמנה לאו מילתא.
3. להלוות לבנים ישנים מביהכ"נ ישן – אסור.

ט. תשמישי מצוה וקדושה, תשמישי דתשמישי קדושה אם נגנזין או נזרקין [דף כו:]

1. תשמישי מצוה: סוכה, לולב, שופר וציצית – נזרקין.
2. תשמישי קדושה: דלוסקמי ספרים, תפילין, מזוזות, תיק של ס"ת ונרתיק של תפילין ורצועותיהן – נגנזין.
רבא אומר: ה"ה זבילי דחומשי וקמטרי דספרי, שמטרתן לשמירה.
3. תשמישי דתשמישי קדושה – אין בהם קדושה, ומותר לעשות בהם כל דבר.

י. כלי העשוי לנחת לענין קבלת טומאה וחציצה [דף כו:]

1. אם הארון הקודש מונח במקום אחד ולעולם אין מזיזין אותו ממקומו – אינו מקבל טומאה וחוצץ בפני הטומאה, דנחשב ל"כלי העשוי לנחת".

מקורות והערות

(4) ד"ה לא שנו - השני.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

2. כשלפעמים מטלטלין את הארון – מקבל טומאה ואינו חוצץ בפני הטומאה.

יא. לעשות מביהכ"נ ביהמ"ד ולהיפך [דף כו:]

לרב פא – מביהכ"נ לביהמ"ד אסור, להיפך מותר, ולרב פפי – להיפך, מביהכ"נ לביהמ"ד מותר, ולהיפך אסור.

יב. מכירת ס"ת [דף כז.]

1. אסור לאדם למכור ס"ת.

2. בדיעבד אם מכרו מותר לקנות ס"ת אחר, השווה בקדושתו לס"ת שנמכר.

3. אם אין לו מה יאכל – לרשב"ג לא ימכור, ואם מכר אינו רואה סימן ברכה לעולם.

4. למכור ס"ת ישן כדי לקנות חדש כשיש חשש שימכרו ולא יקנו – ג"כ לא ימכור, דחוששין לפשיעה, ואם כשאין חשש שלא יקנו – הגמ' נשארה בספק.

5. למכור ס"ת כדי ללמוד תורה או לישא אשה – מותר.

יג. מותר הדמים במכירת דברים שבקדושה [דף כז.]

1. כשמכרו ספרים כשלא התנו שבעה טובי העיר במעמד כל אנשי העיר – אסור.

2. כשמכרו ספרים והתנו שבעה טובי העיר במעמד כל אנשי העיר – מותר אפי' לדוכסוסיא.

3. כשגבו מעות עבור ס"ת ונותרו מעות, לפי רבא – מותר.

יד. גביית צדקה מאנשי עיר אחרת [דף כז. כז:]

1. כשבן עיר הלך לעיר אחרת – תנתן הצדקה לעניי אותה העיר, כיון שהוא יחיד.

2. כשבני עיר הלכו לעיר אחרת – תנתן הצדקה לעניי אותה העיר, וכשהן חוזרין לוקחים הכסף מהגבאים ונותנים לעניי עירם.

3. אם יש שם חבר עיר – יתנוה לחבר העיר, והוא מחלקה כמו שיראה לו, וכשיוצאים לא יכולים לתבוע את הכסף חזרה.

טו. צד אחד בריבית, וריבית ע"מ להחזיר [דף כז:]

1. צד אחד בריבית, לרבי יוחנן – לחכמים אסור, ולרבי יהודה מותר, לרבא – לכו"ע אסור.

2. ריבית ע"מ להחזיר, לפי רבא – לר"מ ולרבי יהודה מותר, ולחכמים אסור.

טז. דיני קדושת בית הכנסת [דף כח: כט.]

1. אין נוהגין בהם קלות ראש. 2. לא אוכלין ולא שותין בהם. 3. אין נאותין בהם ולא מטיילין בהם, אבל חכמים ותלמידיהם מותרים, משום דהוי כביתם. 4. אין נכנסים בהם מפני החמה, ובגשמים מפני הגשמים, אך אם היו עסוקים בתורה והתחיל לרדת גשם – מותר ליכנס. 5. אין מספידים בהם הספד של יחיד, אבל של רבים (דהיינו כשנמצא שם אדם חשוב) מותר. 6. אסור לחשב בו חשבונות. 7. כשצריך לקרוא לאדם מביהכ"נ – יאמר הלכה או פסוק או שישב מעט ויקום. 8. אין עושין אותו קפנדריא, לפי רבי אבהו – אם היה שם שביל קודם שנבנה ביהכ"נ מותר. 9. הנכנס להתפלל, יכול לצאת דרך השני. 10. מכבדין ומרביצין אותם כדי שלא יעלו עשבים, וא"ר יהודה: שוהו דוקא בישובן, אבל בחורבן – מניחין אותם לעלות, וכשעלו לא יתלשם כדי להאכיל, אבל לתלוש ומניח מותר. 11. בית הכנסת שחרב – אין מספדין בתוכו, ואין מפשילין בתוכו חבלים, ואין פורשין לתוכו מצודות, ואין שוטחין על גג פירות, ואין עושין אותו קפנדריא דקדושתן אף כשהן שוממין, עלו בו עשבים לא יתלוש אותם מפני עגמת נפש. בתי כנסת של בבל – על תנאי עשויים.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משויירות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-

תוס' (5) כותבים: התנאי מועיל רק לאחר חורבנן לכל דבר חוץ מזריעה, ושבאר"י שקדושתן קיימת לעולם לא מהני אפ"ל התנו בפירוש.

יז. הדברים שאסור לעשותן בבית הקברות

[דף כט.]

1. אין נוהגין בהם קלות ראש. 2. אין מרעין בהם בהמה. 3. אין מוליכין בהם אמת המים. 4. אין מלקטין בהם עשבים, ואם ליקט – שורפן במקומם.

יח. סדר הקריאה והקראים בשבת שקורין "פרשת שקלים"

[דף כט.-ל:]

1. פרשת "שקלים" היא פרשה ראשונה שקורין לסדר ד' פרשיות.
2. הקריאה, לשמואל – תחילת פרשת "כי תשא", לרב – קורין במצות הקרבת הקרבנות האמור בפרשת פינחס "צו את בני ישראל".
3. סדר הקראים, לר' אמי – בשבתות אלו קורא שבעה קראים רק מפרשת שקלים ואח"כ חוזר לסדר פרשיות, ולר' ירמיה – לסדר הפטרות הוא חוזר, דהיינו שקורא לשה קראים מענינא דיומא ולשביעי "פרשת שקלים".
4. מפטירין ביהודע הכהן.
5. כשר"ח אדר חל בשבת – קורין בו פרשת שקלים.
6. כשר"ח אדר חל באמצע השבוע – קורין פרשת שקלים בשבת שלפני ר"ח אדר.
7. כשר"ח אדר חל בערב שבת, לרב – מקדימים לשבת שלפני ר"ח אדר, ולשמואל – מאחרין.

יט. סדר הקריאה בר"ח אדר שחל בשבת

[דף כט:]

אם סוברים כמ"ד לסדר פרשיות הוא חוזר – לשמואל מוציאין ב' ספרים, באחד קורין "כי תשא" ובשני קורין בשל ר"ח, ואילו לרב מוציא ספר תורה אחד וקורא בו (מפרשת פינחס) ז' קראים, ואם סוברים כמ"ד לסדר הפטרות הוא חוזר – לרב מוציאין ב' ספרים, בראשון קורין מענינא דיומא, ובשני ארבעה, ולשמואל מוציאין ג' ספרי תורה, בראשון מענינא דיומא, בשני בשל ר"ח, ובשלישי "כי תשא".

כ. סדר הקריאה בר"ח טבת שחל בשבת

[דף כט:]

לכו"ע מוציאין ג' ס"ת, בראשון מענינא דיומא, בשני קורין בשל ר"ח, בשלישי בשל חנוכה.

כא. סדר הקריאה בר"ח טבת חל בחול

[דף כט:]

מוציאין ב' ס"ת, לרבי יצחק נפחא – בראשון ג' קראים בשל ר"ח, ובשני קרא נוסף בשל חנוכה, לרב דימי – בראשון ג' קראים בשל חנוכה ובשני קראים לאחד בר"ח.

כב. סדר הקריאה הקראים וההפטרות בשבתות של חודש אדר

[דף כט. ל.]

1. בשבת שניה של אדר הסמוכה לפורים – קוראים פרשת זכור, כדי לסמוך מחיית עמלק למחיית המן.
2. כשפורים חל בערב שבת, לרב – קוראים בשבת שלפני פורים, כדי שלא תקדום עשייה לזכירה, ולשמואל – בשבת שלאחר פורים.
3. כשפורים חל בשבת, לרב הונא – לכו"ע אין מקדימים, לרב נחמן – גם באופן זה יש את המחלוקת בין רב לשמואל שבדין הקודם, וסובר שמקדימין.
4. המנהג – רש"י כותב: שנוהגים בכל כרב, חוץ מפורים שחל להיות בשבת עצמה, הואיל ולא מזדמן כלל.

מקורות והערות

(5) ד"ה אוגורה.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויטפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ד

5. ומפטירין "פקדתי" האמור בשמואל.

כג. סדר הקריאה והקראים כשחל פרשת שקלים ב"ואתה תצוה" או ב"כי תשא" (למ"ד לסדר הפטרות הוא חוזר)

[דף כט: ל.]

1. כשחל ב"ואתה תצוה", לרב יצחק נפחא – קוראים ששה מ"ואתה תצוה", והשביעי בתחילת כי תשא, ולאביי – ששה מ"ואתה תצוה" עד "ועשית" ואחד בתחילת כי תשא.

2. כשחל ב"כי תשא", לרבי יצחק נפחא – קוראין ששה מ"ועשית" עד "ויקהל", והשביעי מ"כי תשא", עד "ועשית" לאביי – ששה מתחילת "כי תשא" עד ויקהל, והשביעי מ"כי תשא" עד "ועשית".

כד. השבת שקוראים בה פרשת "פרה"

[דף ל.]

קוראים בשבת שלפני ר"ח ניסן, גם כשאיקלע ר"ח ניסן בשבת.

כה. זט"ו ב"ו ד"ד בי"ו זהו סימן מסורת הפסקת פרשיות

[דף ל:]

כו. הקריאה וההפטרה בפסח ובסוכות

[דף ל: לא.]

1. ביו"ט ראשון של פסח – קוראים בפרשת מועדות של תורת כהנים, ומפטירין בפסח גלגל.

2. ביו"ט שני לבני חו"ל – כביום הראשון, ומפטירין בפסח יאשיהו.

3. בשאר כל ימות הפסח – קורא: משכו, אם כסף, פסל לך, "וידבר" שבעלותך.

4. האידנא נהגו – משך, תורא, קדש, בכספא, פסל, במדברא, שלח, בוכרא.

5. בשבת חוה"מ פסח – קוראים "ראה אתה אומר", ומפטירין "העצמות היבשות".

6. אם יחול פסח ביום חמישי – תוס' כותבים: שהסדר ישתנה והוא: משך, תורא, ובשבת חול המועד "ראה אתה אומר", בכספא, במדברא.

7. בשביעי של פסח – "ויהי בשלח", ומפטירין "ויקרב דוד", ולמחר קורין "כל הבכור" ומפטירין "עוד היום".

8. בכל המועדות אנו מעמידים ס"ת שני וקורין בו בקרבנות היום.

9. ביו"ט ראשון של חג סוכות – קוראים בפרשת מועדות של תורת כהנים ומפטירין "הנה יום בא לד'".

10. האידנא דאיכא תרי יומא נהגו – ביום השני קוראים כביום הראשון, ומפטירין "ויקהלו אל המלך שלמה".

11. ביו"ט האחרון קורין "כל הבכור מצוות וחוקים ובכור", ומפטירין "ויהי ככלות שלמה".

12. למחר – קורין "וזאת הברכה" ומפטירין "ויעמוד שלמה".

תוס' (6) מביאים: שיש מקומות שנהגו כרב האי גאון להפטיר "ויהי אחרי מות משה", וכותבים: שאין לנהוג כן.

13. בשבת חוה"מ – קוראים "ראה אתה אומר", ומפטירין "ביום בא גוג".

כז. סדר הקריאה וההפטרה בעצרת בראש השנה וביוה"כ

[דף ל: לא.]

1. בעצרת, לת"ק – "שבעה שבועות" ומפטירין בחבקוק, לאחרים – קוראים "בחדש השלישי" ומפטירין "במרכבה".

מקורות והערות

(6) ד"ה בתי.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויטפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

2. האידנא דאיכא תרי יומא – עבדינן כתרואיהו בסדר הפוך.
3. בראש השנה, לת"ק – קורין "בחודש השביעי באחד לחודש", ומפטירין "הבן יקיר לי אפרים", ולי"א – קורין "וד' פקד את שרה כאשר אמר", ומפטירין בחנה.
4. האידנא דאיכא תרי יומא – ביום הראשון קוראים "וד' פקד" ומפטירין בחנה, וביום השני קוראים "והאלקים נסה את אברהם" ומפטירין "הבן יקיר".
5. ביוה"כ בשחרית – קוראים "אחרי מות", ומפטירים "כי כה אמר רם ונשא".
6. ביוה"כ במנחה – קוראים בעריות ומפטירים ביונה.

כח. סדר הקריאה וההפטרה בתנוכה בפורים ובראש חודש

[דף ל:-לא:]

1. בתנוכה – קוראים בנשיאים.
2. בשבת תנוכה מפטירין – בנרות דזכריה, ואם איקלע עוד שבת – מפטירין בשני בנרות שלמה.
3. בפורים – קוראים ויבא עמלק.
4. בראשי חדשים – "ובראשי חדשיכם".
5. ר"ח שחל בשבת – מפטירין "והיה מדי חודש בחדשו".
6. ר"ח שחל ביום א' – מפטירין בשבת שלפניו "ויאמר לו יהונתן מחר חודש".
תוס' כותבים: שאין נוהגין כן כשר"ח אדר או ניסן חל להיות ביום ראשון.
7. ר"ח אב שחל להיות בשבת, לפי רב הונא אמר רב – מפטירין "חדשיכם ומועדיכם שנה נפשי היו עלי לטורח".
- תוס' (7) כותבים: שאנו אין נוהגים כן, ומפטירין "שמעו דבר ד'" ובשבת שלפני ט' באב מפטירין "חזון ישעיהו".

כט. מעמדות וסדר הקריאה בהם

[דף ל: לא:]

1. נביאים ראשונים התקינו עשרים וארבע משמרות, ועל כל משמר היה מעמד בירושלים של כהנים לויים וישראלים, הגיע זמן לעלות כהנים ולויים עולים לירושלים, וישראל מתכנסים בעריהם, וקוראין מעשה בראשית, ואנשי מעמד היו מתעניין, וקורין במעמדות, ועולים ג' לתורה.
2. סדר הקריאה בפרשה ראשונה שיש בה ה' פסוקים (לשיטת רש"י המסביר שמחלוקת רב ושמואל בענין מעמדות): לרב וכן פוסק רבי יוסף – שדולג ואינו פוסק והאמצעי הוא הדולג, ולפי שמואל – הראשון פוסק באמצע והשני ממשיך ואינו דולג.

ל. סדר הקריאה וההפטרה בתעניות

[דף ל: לא:]

1. קוראים ברכות וקללות, לרש"י" מפרשת "ואם בחוקותי", לתוס': (7) "ויחל".
2. בתעניות בבקר – אין קוראים בשחרית גם כשחל בב' וה', משום שמצפרא כינופיא.

לא. סדר הקריאה בט' באב

[דף לא:]

- לאחרים – "אם לא תשמעו לי", לר' נתן בר יוסף – "עד אנה ינאצוני העם הזה", לי"א – "עד מתי לעדה הרעה הזאת", לאביי – בזמן הזה נהוג לקרוא "כי תוליד בנים".

מקורות והערות

(7) ד"ה למחר.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יור"ד סימנים קפג-ר

לב. הפטרה בט' באב

[דף לא:]

לרב – "איכה היתה לזונה", לאביי – בזמן הנה נהוג "אסוף אסיפם".

לג. סדר הפטרות בשבתות שקודם ט' באב ושלאחריו

[דף לא:]

1. ר"ח אב שחל להיות בשבת, לפי רב – מפטירין "חזון ישעיהו".

תוס' (8) כותבים: שרב סובר שהאבילות מתחיל מר"ח, אך אנו סוברים שהאבילות רק בשבוע שחל בו ט' באב, ולכן אנו מסמיכים "חזון ישעיהו" לט' באב, ובשתי השבתות שלפני זה מפטירים: 1. דברי ירמיהו. 2. שמעו דבר ד'.

2. אחרי ט' באב מפטירין: תוס' כותבים: שבע נחמות ושתיים דתשובה, לפי סדר זה: נחמו, ותאמר ציון, עניה סוערה, אנכי אנכי, רני עקרה, קומי אורי, שוש אשיש, דרשו, ושובה, וכשיש שבת בין יוה"כ לסוכות – דרשו בשבת שלפני יוה"כ, ו"שובה" בין יוה"כ לסוכות, ושזהו אחרת משיטת רב החובל, הסובר: ששובה קודם יוה"כ ו"שוש אשיש" בין כיפור לסוכות.

לד. סדר הקריאה בשבתות בשני ובחמישי

[דף לא. לא:]

קוראים כסדר הפרשיות, למ"ד אחד – מקום שמפסיקין בשבת שחרית שם קוראים במנחה, במנחה שם קוראים בשני, בשני שם קוראים בחמישי, בחמישי שם קורין לשבת הבאה, ולמ"ד שני, וכן הגמ' פוסקת – מקום שמפסיקין בשבת שחרית שם קורין במנחה ובשני ובחמישי ולשבת הבאה.

לה. פתיחת ספר תורה בשעת הברכה

[דף לב.]

1. קודם הקריאה, למ"ד אחד – פותח ורואה גולל ומברך וחוזר ופותח וקורא, כדי שלא יאמרו שהברכות כתובות בתורה, ולמ"ד שני, וכן הגמ' פוסקת – פותח ורואה ומברך וקורא, וא"צ לגלול הספר בזמן הברכות.

תוס' כותבים: שלכתחילה גוללו וסותמו קודם שיברך, ובדיעבד אין לחוש.

2. לאחר הקריאה – צריך לגוללו קודם שיברך.

לו. קדושה בלוחות ובבימות

[דף לב.]

1. הלוחות והבימות – אין בהם משום קדושה.

תוס' מביאים: שמטמאים את הידיים, וצידדו לחלק: בין כשמחזברים לס"ת לבין אם הם תלושין.

2. בימה, לרש"י – היינו מה שעושים למלך בפרשת המלך.

3. לוחות – רש"י כותב: לא ידעתי מה הם, ושי"מ: שהן העשויות לספרים שלנו, שאינן עשויות בגליון, ולתוס': היינו גליוני ס"ת שלמעלה ולמטה ושל בין דף לדף, אחרי שגזזו אותם, והביאו: שכל זמן שהן מחזברים לס"ת יש בהם קדושה, ומטמאין את הידים.

מקורות והערות

(8) ד"ה ר"ח.

וצדקתו עומדת לעד זהו הקונה ספרים ומשאלין לאחרים

כל הזכויות משוייכות ושמורות כולל העתקה וכו' למחבר, ויסיפיש, טל: 02-5822919-05276

ניתן להשיג על מסכתות: בבא קמא, קידושין, בבא מציעא, כתובות, גיטין, סוכה, מכות, מגילה, ביצה, ראש השנה ועל יו"ד טימנים קפג-ר